

Handläggare
Viktor Lindelöw
Telefon: 08-50829446**Till**
Kommunstyrelsen

Förbud mot att bruka lustgas i berusningsmedel på offentliga platser

Initiativärende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Ändringar i Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Stockholms kommun § XX, i enlighet med utlåtandet och bilagan till utlåtandet, godkänns.
2. Beslutet anmäls till Länsstyrelsen Stockholm.
3. Föreskrifter kungörs genom att det på kommunens digitala anslagstavla tillkännages att protokoll för de beslutade föreskrifterna har justerats.
4. Beslutet gäller från kungörandet

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har i budget 2025 fått i uppdrag att utreda ett förbud mot att använda lustgas i berusningssyfte på offentliga platser. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen bereder för kommunfullmäktige om att införa en ny § XX i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna med följande lydelse:

”XX § Lustgas får inte brukas som berusningsmedel på offentlig plats inom det område som anges på bifogad karta (bilaga 1).”

Lustgas som berusningsmedel har ökat kraftigt på senare tid och dess negativa konsekvenser har blivit tydliga, vilket bl.a. har lett till att en ny lagstiftning trätt i kraft 1 juli 2025. Den nya lagen innehåller bestämmelser om försäljning, införsel och marknadsföring av lustgas med syftet att motverka användning av lustgas som berusningsmedel. Lagen innebär ett förbud mot försäljning av lustgas som berusningsmedel men reglerar inte bruket.

Lustgasanvändning i berusningssyfte har en ordningsstörande påverkan i Stockholm. Ordningsstörningar förekommer över hela staden och på olika typer av platser såsom i krogmiljö, vid torg, i parker och vid skolor. Staden har tidigare försökt reglera försäljning av lustgas på utvalda delar av Södermalm genom ordningsföreskrifter, förbudet har dock endast lett till en förflyttning till närliggande gator. Stadsledningskontoret bedömer därför att det finns ett behov av ett förbud som sträcker sig över ett större geografiskt område.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget om att lustgas inte får brukas som berusningsmedel på offentlig plats ligger i linje med stadens trygghetsprogram och samverkansöverenskommelsen med polisen. Att genom de lokala ordningsföreskrifterna förbjuda användningen av lustgas i berusningssyfte stödjer aktivt målsättningen om att Stockholm ska vara en trygg och säker stad.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har i budget 2025 fått i uppdrag att utreda ett förbud mot att använda lustgas i berusningssyfte på offentliga platser. Ett flertal nämnder har i budget 2025 fått i uppdrag att motverka lustgasens användningens skadeverkningar.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta med lustgasproblematiken utifrån socialpreventiva arbetssätt för att motverka öppen narkotikaförsäljning och ungdomars narkotika- och lustgasanvändning. Därtill ska utbildningsnämnden samverka med fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande och uppsökande arbetet för att minska ungdomars användning av narkotika och lustgas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets välfärdsavdelning i samverkan med stadsledningskontorets säkerhetsavdelning och stadsledningskontorets juridiska avdelning.

Ärendet

Lustgas är en färglös gas, där namnet syftar på gasens effekt att framkalla eufori. Lustgas används som berusningsmedel, och orsakar vid inandning ett kort och intensivt lyckorus och en känsla av att vara avskärmad från verkligheten. Lustgas har även andra användningsområden. Det används inom vården enligt krav i läkemedelslagen (2015:315) och inom matlagning, i sifoner. Därtill används lustgas inom motorsport, vid tillverkning inom elektronikområdet och i förpackningsindustrin. Lustgas är en växthusgas som har stor påverkan på miljö och klimat, bland annat genom att bidra till att förstärka växthuseffekten. Lustgas bidrar även till att bryta ner ozonet i stratosfären.

Lag (2025:621) om lustgas

Den 1 juli 2025 trädde Lag (2025:621) om lustgas i kraft. Lagen innehåller bestämmelser om försäljning, införsel och marknadsföring av lustgas med syftet att motverka användning av lustgas som berusningsmedel. Bland annat innebär lagen ett förbud mot försäljning av lustgas som berusningsmedel. Lagen reglerar dock inte det direkta bruket av lustgas.

Problembild i Stockholms stad

Lustgasanvändning i berusningssyfte innebär problem både för den enskilda individen och för samhället i stort. Enligt giftinformationscentralen finns det flera risker med lustgasanvändning i berusningssyfte för den enskilda personen. Giftinformationscentralen belyser att lustgasanvändning kan leda till brist på vitamin B12, köldskador, nervskador, psykiska problem, blodproppar och beroendeproblematik.¹ Antalet samtal till Giftinformationscentralen nationellt om skador kopplat till lustgasberusning var rekordhögt 2024. Det totala antalet lustgasrelaterade samtal fördubblades 2024 jämfört 2023.²

Bruk av lustgas i berusningssyfte leder till ordningsstörningar i stadens olika miljöer. Genom kontakter med stadens olika aktörer; fältverksamhet, ordningsvakter, renhållningspersonal, miljö- och hälsoskyddsinspektörer samt företrädare för Polismyndigheten har det framkommit att tomma lustgastuber har påträffats i stor omfattning i staden och under en lång tid. Det har konstaterats av ovan aktörer att bruk av lustgas i berusningssyfte utgör ett reellt ordnings- och säkerhetsproblem i staden. Att bruk av lustgas på offentlig plats är en sådan företeelse som typiskt sett kan vara ordningsstörande bekräftas också i prop. 2024/25:127 s.20, och av bl.a. Länsstyrelsen Stockholm.

I innerstaden är ordningsproblematiken kopplat till lustgasanvändningen utbredd. En problembild som är särskilt utmärkande är bruket i den offentliga miljön i stadens nöjesliv, där lustgastförtäring sker vid nöjeslokaler vid Mariatorget, Medborgarplatsen, Skanstull och Stureplan. Även på torg och i parker i innerstaden upplever både staden och polisen ordningsproblem utifrån bruk av lustgas i berusningssyfte. Stadens renhållningsverksamheter och polisen rapporterar samtidigt att lustgaspatroner hittas generellt lite var stans i staden. Det är därför svårt att enkom koppla bruket av lustgas till specifika platser.

¹ [Har du koll på riskerna med lustgas? - Giftinformationscentralen](#)

² [Kraftig ökning av samtal om missbruk av lustgas bland tonåringar | Läkemedelsverket](#)

Utmaningar med den allmänna ordningen på grund av lustgasanvändning i berusningssyfte finns även i ytterstadsdelarna. Vid torg och centrummiljöer har stadens fältverksamhet och ordningsvakter samt polis noterat ordningsstörningar kopplat till både försäljning och bruk av lustgas i berusningssyfte. Därutöver beskrivs skolgårdar och idrottsplatser vara särskilda tillhåll för bruk av lustgas.

Försök har gjorts att begränsa förekomst av ordningsstörningar kopplade till försäljning och bruk av lustgas i den offentliga miljön. 2023 beslöt Kommunfullmäktige (KS 2022/1300) om att utöka de tillståndspliktiga områdena för tillfällig försäljning inom Södermalms stadsdelsområde. Beslutet skedde genom en förändring i Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Stockholms kommun, KFS 2022:15 16 §. Då de tillståndspliktiga områdena var begränsade, både till antal och storlek, flyttade försäljning och bruk till närliggande gator. Detta innebar att förändringen i ordningsföreskriften inte påverkat den allmänna ordningen i någon större utsträckning och heller inte kommit åt problematiken.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Att Stockholm ska vara en trygg och säker stad är det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Arbetet med att skapa en trygg stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och påverkar stockholmarnas känsla av frihet och livskvalitet. Otrygghet och oro medför begränsningar i invånarnas vardag.

Stadens trygghetsprogram, som också utgör stadens brottsförebyggande program, tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och att det ska råda en samsyn om syfte och mål med arbetet. Programmet ger en struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp.

Programmet ska också vägleda stadens verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från aktuell data, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydliggöra vikten av en långsiktig planering och samverkan internt i staden och med externa aktörer. Att genom de lokala ordningsföreskrifterna förbjuda användningen av lustgas i berusningssyfte ligger i linje med stadens trygghetsarbete och stödjer aktivt målsättningen om att Stockholm ska vara en trygg och säker stad.

I Prop. 2024/25:127 Begränsad tillgång till lustgas öppnar regeringen för att kommunerna kan komma att behöva reglerera lustgasanvändningen för berusningssyfte genom de lokala ordningsföreskrifterna. Vidare beskriver propositionen att ”Med stöd i ordningslagen och förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen får kommunen besluta om lokala ordningsföreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats.” (s.20). Därtill beskrivs att den nya lagstiftningen inte påverkar ”kommunernas utrymme att i lokala ordningsföreskrifter förbjuda användningen av lustgas för berusning på offentlig plats” (s.20).

Geografisk områdesbegränsning

Ordningslagens 3 kap 8 § beskriver att en kommun får meddela föreskrifter på hela eller delar av ett geografiskt område. Stockholms stad förordar att förbudet mot bruk av lustgas ska ske på offentlig plats utifrån den geografiska definitionen *tätort*, vilket även andra kommuner har använt sig av, exempelvis Malmö stad och Järfälla kommun. Tätort definieras av Statistiska centralbyrån som en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Därtill är det, likt andra ordningsföreskrifter, de allmänna platserna inom det geografiska området som omfattas av förbudet.

Enligt bilaga 1 går det att utläsa att en stor majoritet av stadens yta utgörs av tätort.³ Enligt HFD 2018 ref 75 beskrivs att

”Lokala ordningsföreskrifter får således inte ges ett större geografiskt tillämpningsområde än vad som är påkallat i det enskilda fallet. Tillämpningsområdet måste alltså begränsas till de områden där störningen faktiskt utgör eller kan antas utgöra ett problem.”

Av tidigare exempel tydliggörs att ordningsstörningar på grund av lustgasanvändning i staden är ett utbrett problem och som inte kan lokaliseras till en och samma typ av plats samt att problematiken inte kan koncentreras till en viss del av stadens geografiska områden. Därtill visar tidigare förbud på att ett för litet avgränsat område kan bidra till att problemet endast förflyttar sig till närbelägna områden. Det finns därmed behov av att utgå från en större geografisk yta för att skapa förutsättningar att begränsa bruket av lustgas i berusningssyfte utifrån ordningsproblematik. Då Stockholms stad, till skillnad från de flesta andra svenska kommuner, utgörs till allra största del av stadsbebyggelse innebär

³ All mark inom tätorten utgör emellertid inte offentlig plats varvid själva kartan snarare ska tolkas som de inringade området än den exakta platsen.

föreslagen områdesbegränsning att en stor del av stadens yta innefattas av förbudet.

Att öka tryggheten är även ett av de övergripande målen med Stockholms stads samverkansöverenskommelse med Polisregion Stockholm. Ett förbud mot att bruka lustgas i berusningssyfte är inte enbart ett verktyg för stadens arbete med att upprätthålla den allmänna ordningen. I dialog mellan staden och polisregion Stockholm har det framkommit att polisen ser att ett förbud i stadens lokala ordningsföreskrifter mot bruk av lustgas skulle öka polisens möjligheter att agera och således bidra med ett extra verktyg i polisens verktygslåda.

Avslutningsvis kan ett förbud att använda lustgas inte anses lägga onödigt tvång på allmänheten eller innebära obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Intag av lustgas i berusningssyfte är ett fenomen som typiskt sett kan innebära störning. Sådan störning har kunnat konstateras, bland annat i form av ordnings- och säkerhetsproblematik på i bilaga avgränsat område. Ett förbud enligt redogörelse i ny paragraf i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna motiveras av att det behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen inom dessa områden. En reglering skulle underlätta det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som bedrivs i samverkan mellan Stockholms stad och polisregion Stockholm.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen bereder för Kommunfullmäktige om att införa en ny § XX i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna med följande lydelse:

”XX § Lustgas får inte brukas som berusningsmedel på offentlig plats inom det område som anges på bifogad karta (bilaga 1).”

Fredrik Jurdell
Stadsdirektör

Karin Gustafsson
Biträdande stadsdirektör

Bilagor

1. Kartbild över geografisk områdesbegränsning

Bilaga 1 - Kartbild över geografisk områdesbegränsning

Bilden ovan beskriver Stockholms stads geografiska område (vitt område) och vad som omfattas av tätort (grått område).